

هُمَ اللَّهُ الْعَظِيمُ

الَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَيَحْسِنُونَ
وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا

الأخزاب: ٣٩

شماره انتشار (چاپ اول) | ۶۰

مسلسل انتشار (چاپ اول و باز چاپ) | ۷۲

مبارکه ای اصفهانی، محمد علی، ۱۲۷۸-۱۳۲۵ ش.	سرشناسه
شجره مبارکه زندگی نامه خودنوشت آیه الله سید محمد علی مبارکه ای / به کوشش رحیم قاسمی.	عنوان و نام پدیدآور
قم: مؤسسه کتاب شناسی شیعه، ۱۳۹۸ ش.	مشخصات نشر
۳۱۲ ص.: مصور (رنگی).	مشخصات ظاهری
سرگذشت نامه و تراجم: ۴۱	فروست
مؤسسه کتاب شناسی شیعه: شماره انتشار ۶۰.	شایک
۹۷۸-۶۰۰-۷۰۰۳-۴۸-۰	وضعیت فهرست نویسی
فیبا	موضوع
مبارکه ای اصفهانی، محمد علی، ۱۲۷۸-۱۳۲۵ ش. -- خودسرگذشت نامه ها	موضوع
مجتهدان و علما -- ایران -- اصفهان -- سرگذشت نامه	موضوع
Ulama -- Iran -- Esfahan -- Biography	موضوع
مؤسسه کتاب شناسی شیعه	شناسه افزوده
BP1۵۳/۵	رده بندی کنگره
۲۹۷/۹۹۸	رده بندی دیویی
۵۸۶۳۹۵۹	شماره کتاب شناسی ملی

شجره مبارکه

زندگی نامه خودنوشت
آیه الله سید محمد علی مبارکه ای
(م ۱۳۶۵ ق)

به کوشش
رحیم قاسمی

مؤسسه کتاب شناسی شیعه
ستاد کنگره بزرگداشت آیه الله سید محمد علی مبارکه اے

۱۳۹۸

شجره مبارکه زندگی نامه خودنوشت آیه الله سید محمدعلی مبارکه ای

به کوشش: رحیم قاسمی

تهیه: مؤسسه کتاب شناسی شیعه

- ناشر: انتشارات مؤسسه کتاب شناسی شیعه
- چاپ: زیتون
- نوبت چاپ: اول / پاییز ۱۳۹۸
- شمارگان: ۱۰۰۰
- بها: ۳۰۰۰۰ تومان

همه حقوق برای مؤسسه کتاب شناسی شیعه محفوظ است. ©
نشر الکترونیکی اثر بدون کسب اجازه کتبی از مؤسسه کتاب شناسی شیعه ممنوع است.

Printed the Islamic Republic of Iran

انتشارات کتاب شناسی شیعه، قم، صندوق پستی ۹۱۶-۳۷۱۸۵، تلفن و نمابر: ۰۲۵ ۳۸۸۰۲۲۱۲
فروشگاه مرکزی: قم، خیابان توحید، توحید ۷، پلاک ۲۲، تلفن: ۰۲۵ ۳۸۸۰۲۲۳۲
www.al-athar.ir | e-mail: info@al-athar.ir

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه امام جمعه و رئیس شورای فرهنگ عمومی شهرستان مبارکه
۱۵	مقدمه دبیر کنگره بزرگداشت آیه الله سید محمد علی مبارکه ای رحمه الله
۱۷	مقدمه مؤسسه

شرح حال مؤلف / ۲۱

۲۳	تحصیلات و استادان
۲۵	سیر و سیاحت
۲۷	اجازات
۲۸	طریقت اخلاقی
۳۰	تألیفات
۳۰	آثار چاپ شده
۳۴	آثار چاپ نشده
۳۸	نمونه اشعار
۳۸	افکار مبارکه ای
۴۱	وفات و مرثی
۴۵	نخستین روزگار و پیدایش هستی مبارکه ای در این گیتی
۴۹	حکایت کردن یکی از مرتاضین و اهل مکاشفه با والد نویسنده ...
۵۰	نشو و نمای نویسنده و روزگار کودکی
۵۳	مدخلیت تربیت و حالات نویسنده پس از هفت سالگی
۵۵	وضع مکتب خانه ای که نویسنده را در طفولیت در او بردند
۵۸	تحصیل در منزل

۵۹	تحصیل در منزل
۶۱	تحصیل در منزل
۶۳	تحصیل در منزل
۶۴	تحصیلات قدیمه مبارکه‌ای در اصفهان
۶۵	اقامت در مسجد شاه
۶۶	بازگشت از مسجد شاه به مدرسه صدر
۶۷	ملازمت مبارکه‌ای در خدمت حکیم ربانی مولانا شیخ محمد کاشانی رحمته الله علیه
۶۹	حالات مبارکه‌ای پس از وفات حکیم کاشی
۷۱	تحصیلات مبارکه‌ای و استفاده او از دومین استاد بزرگ خود
۷۵	اوضاع گرانی نرخ گندم و ارزانی جان بشر
۷۷	روزگار مبارکه‌ای در ایام قحطی
۷۹	حالات عبرت‌انگیز که بر مبارکه‌ای در زمان گرانی رخ داده
۸۱	گشایش کار و عاقبت کار محترکین گندم
۸۴	حاجی درویش صحاف
۸۷	شغل دومی که اختیار نمودم
۸۹	اساتید
۹۶	تحصیلات عرضی و طولی
۹۹	خوش پیشواز و بد بدرقه
۱۰۳	ورود ظل سلطان از فرنگ
۱۰۴	ورود احمد شاه به اصفهان
۱۰۶	زندگانی تازه مبارکه‌ای در تزویج
۱۱۰	ملاحظه رحم پروری
۱۱۵	تغییر روزگار و اثر دلشکستگی
۱۱۷	وقوع تزویج
۱۱۹	مسافرت مبارکه‌ای از اصفهان به قم و وضع راه‌ها
۱۲۱	وضع منازل و قهوه‌خانه‌های سابق

۱۲۵	ورود در قم
۱۳۰	علمای نجف در قم
۱۳۱	تصادف نوروز و نیمه شعبان
۱۳۲	مسافرت به تهران
۱۴۵	مبارکه‌ای و شغل موعظه
۱۴۶	خدمت به جامعه از راه پند
۱۴۸	مسافرت به مشهد و خراسان
۱۵۱	شاه‌رود
۱۵۵	ورود در عباس‌آباد
۱۵۷	حرکت از نیشابور
۱۵۸	جاده طرق و خطرات او
۱۵۹	ورود به مشهد
۱۶۱	شیخ مهدی خالصی
۱۶۳	قضیه منزل دکتر حسن خان
۱۶۸	قضیه مشهد و توقف در مدرسه میرزا جعفر
۱۶۹	بیرون آمدن از مدرسه و آزاد شدن
۱۷۱	حاج محمود هراتی
۱۷۲	بازگشت به اصفهان
۱۷۲	مسجد حکیم
۱۷۵	دومین مسافرت به مشهد
۱۷۹	علمای مشهد
۱۸۵	مشاهدات روحانیه
۱۸۶	ورود در ریاضات
۱۸۸	مشاهده دیگر
۱۹۰	آغاز سفر هندوستان از طرف مشهد
۱۹۰	ترتیب حیدریه

۱۹۱	علمای تربت
۱۹۱	حاج ملا عباس تربتی
۱۹۳	آقا سید محمد باقر
۱۹۵	بیدخت گناباد مزار مولی سلطان علی
۱۹۵	وصف قائن
۱۹۹	تأویلات اسماعیلیه
۲۰۰	ورود به بیرجند
۲۰۱	حاج شیخ محمد باقر بیرجندی
۲۰۲	حاج شیخ هادی بیرجندی
۲۰۴	شیخ ابراهیم فارابی
۲۰۴	ورود به دزداب (زاهدان)
۲۰۵	وصف بربر و قوم هزاره
۲۰۸	قوم بلوچ
۲۰۸	گزارش ایام توقف در دزداب
۲۱۰	ماه مبارک در دزداب
۲۱۲	حرکت از دزداب
۲۱۳	ورود در خاک سند و هند
۲۱۴	حیدرآباد سند
۲۱۴	سکر [سکهر]
۲۱۵	امرت سر
۲۱۶	ذکر نانک و عقیده نانکیان که سنگان باشند
۲۱۷	کتاب نانک شاه و عقاید او
۲۱۸	عقاید سنگان
۲۱۹	اتحاد و حلول به عقیده سنگان
۲۲۱	حکایت
۲۲۲	ترقیات و تعالیات سنگان

۲۲۳	ورود به شهر لاهور
۲۲۳	وصف شهر لاهور
۲۲۴	نارین قلعه
۲۲۶	مسجد جامع در لاهور
۲۲۶	مقبره شاه جهانگیر
۲۲۶	باغ شعله ماه
۲۲۷	آقا میر سید علی لاهوری
۲۲۸	نواب محمد علی خان
۲۲۸	مدیر مجله شیعه و ملاقات مبارکی با گاندی ریس ملیون هند
۲۲۹	گاندی
۲۳۱	شیخ عبدالعلی ترشیزی [هروی]
۲۳۱	ورود در شهر دهلی هندوستان
۲۳۳	نارین قلعه دهلی
۲۳۶	قتل عام نادر در شهر دهلی
۲۳۶	حکایت میمون
۲۳۷	مذاهب مختلفه و مردم دهلی
۲۳۸	مذاکره با محدث وهابی
۲۳۹	معاودت از دهلی به لاهور
۲۴۰	قادیان و میرزا احمد قادیانی
۲۴۴	مذهب آریه سماج
۲۴۵	شهر لکهنو
۲۴۶	میر سید حامد حسین
۲۴۸	مدرسة الواعظین
۲۴۹	مولانا شمس العلماء نجم الحسن
۲۵۰	علومى که بر مبلغین اسلام لازم است
۲۵۲	نویسندگان در شهر لکهنو

۲۵۲	آقا سید محمد باقر مجتهد
۲۵۳	شهر بنارس
۲۵۴	حکایت راجع به غرایب عشق
۲۵۵	حکایت اول
۲۵۷	حکایت دوم
۲۵۹	مسافرت به طرف بنگاله و کلکته
۲۶۰	شیعه کانفرانس
۲۶۱	جبل المتین
۲۶۲	هُوگلی
۲۶۳	ورود به شهر کراچی
۲۶۴	مسافرت به طرف حجاز از طریق هندوستان
۲۶۵	عقاید مردم جاوه در حج رفتن
۲۶۸	ورود در خاک حجاز
۲۶۹	معنی جدّه
۲۷۰	مسافرت به مدینه طَیِّبه
۲۷۰	ملاقات با مَلِک حجاز ابن سعود در راه مدینه منوره
۲۷۲	ورود به مدینه منوره
۲۷۲	ذکر مدینه منوره
۲۷۴	خروج از مدینه
۲۷۵	گم شدن راه
۲۷۶	توسل به حضرت حجت علیه السلام
۲۷۸	ورود به مکه معظمه
۲۷۹	ورود به عرفات
۲۸۲	مریض شدن در منی و تذکّر از حرف مرتاض هندی
۲۸۳	مباحثه با قاضی وهابی
۳۰۱	موضوع استعمال دود
۳۰۵	ملاقات با ابن السعود

مقدمه امام جمعه و رئیس شورای فرهنگ عمومی شهرستان مبارکه

بِسْمِ

با حمد و سپاس الهی که با آفرینش موجودی با گوهر انسانی، به او کرامت بخشید و تکامل و کمال انسانی را علت غایی خلقت او قرارداد، در قرآن کریم غرض از آفرینش انسان عبادت و عبودیت الهی معرفی گشته است (ذاریات ۵۶/ که برآیند آن نیز جز کمال انسانی نیست).

بدین منظور، کتاب های آسمانی و اکمل آنها که قرآن کریم است به عنوان برنامه و بستر این حرکت نازل گشت و انبیای الهی و ختم رسولان و اعظم آنها و پس از آن ائمه طاهرين (علیهم السلام) که تربیت یافته گان خداوند و دامان پیامبر و قرآن مجیداند به عنوان نمونه های عالی عینی و قله های این مسیر پر افتخار و صراط مستقیم، معرفی گردیدند.

قله نشینان این حرکت، راه و مسیر تعالی را به بشریت می نمایانند و شاهدی قاطع بر توانمندی و قدرت بی همتای دین و تعالیم الهی در تربیت نفوس بشری و اعتلای آنند.

بی شک پس از امامان معصوم (علیهم السلام)، عالمان فرهیخته، خدا باور و خدا محور، متعهد و بصیر نمونه های دیگری از این دست اند.

آنان بویژه در دوران غیبت حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الترتیب) مطمئن ترین می بین دین و

آموزه‌های قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام و مستحکم‌ترین دژهای معارف اسلامی و امینان الهی بین مردم اند.

امام صادق علیه‌السلام:

عَلَمَاءُ شِيعَتِنَا مُرَابُطُونَ فِي الثَّغْرِ الَّذِي يَلِي إِبْلِيسَ وَ عَفَارِيَّتَهُ يَمْنَعُونَهُمْ
عَنِ الْخُرُوجِ عَلَى ضُعَفَاءِ شِيعَتِنَا وَ عَنْ أَنْ يَتَسَلَّطَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ وَ
شِيعَتُهُ وَ التَّوَاصِبُ.. أَلَا فَمَنْ انْتَصَبَ لِذَلِكَ مِنْ شِيعَتِنَا كَانَ أَفْضَلَ مِمَّنْ
جَاهَدَ الرُّومَ وَ... أَلْفَ أَلْفٍ مَرَّةً لِأَنَّهُ يَدْفَعُ عَنْ أَذْيَانِ مُحِبِّينَا وَ ذَاكَ يَدْفَعُ
عَنْ أَبْدَانِهِمْ^۱.

علمای شیعه ما مرزبانان اعتقادات مردم اند در همان مرزهایی که آن
سوی آن شیطان و لشکر او حضور دارند و اینان با مجاهدت‌های خود
اهریمنان گمراه‌گرا را از نفوذ به حریم باورها و ایمان مردم بی‌پناه و ناتوان
فکری شیعه و سلطه بر آنان باز می‌دارند. پس هرکس از شیعیان ما به
چنین مسیری رود و به آن اقدام کند، از هزار هزار مجاهد و مدافع مرزهای
جغرافی شیعه برتر است، زیرا او از حریم دین و اعتقادات شیعیان ما
حراست می‌کند و اینان از آب و خاک و ابدان آنها به پاسداری و دفاع
می‌پردازند.

از زمره این ستارگان هدایت و قلعه‌بانان بیدارامت، جناب آیه‌الله شهید
محمد علی مبارکه‌ای رحمه‌الله است که عمر با برکت خودش را با هدایت الهی
پس از صرف بخش عمده آن را در راه تعلّم و تربیت نفس و بهره‌گیری دقیق
از لحظات آن در طریّ کمالات علمی و عملی در مکتب بزرگان علم و عرفان
و سیاست و فراگیری علوم متداول آن زمان، با روح بزرگ خود رسالتی جهانی

۱. الاحتجاج علی اهل اللجاج، طبرسی، احمد بن علی، نشر مرتضی، مشهد، ۱۴۰۳ ق، ج ۱،
ص - ۱۷ منیه المرید، بوستان کتاب، ص ۱۱۷.

در آنچه وظیفه علما و هادیان خلق می دانست، در نهاد خود احساس کرد و در پی آن با جهادی کبیر و همتی فرا عادی در پی تحقق آن، با مرارت زیاد ابتدا بسیاری از مناطق ایران و سپس جهان را درنوردید و خود را در شمار مصلحان جهانی دنیای اسلام جای داد. علامه سید محمد علی مبارکه ای، فقیهی ژرف اندیش، متکلمی توانمند، خطیبی پر آوازه، مجاهدی سترگ، مصلحی متفکر، ادیبی فرهیخته و شاعری برجسته از مفاخر واجله علمای مبارکه، اصفهان، ایران و بلکه جهان اسلام در قرن سیزدهم هجری به شمار می آید.

این فقیه نام آور در عصر خود و ناشناخته در زمان ما، در اواخر دوره قاجاریه و اوائل عصر پهلوی می زیسته است که به حق می توان او را از منادیان پر همت وحدت جهان اسلام و در رتبه پس از سید جمال الدین اسدآبادی یاد کرد.

سفرهای مصلحانه و مجاهدانه علامه مبارکه ای رحمته الله علیه به کشورهای فراوان با سختیهای بسیار آن دوران و سخنرانی ها و دیدارهای او با شخصیت های برجسته آنها از جمله دیدار مکرر ایشان با ملک عبدالعزیز (پادشاه وقت سعودی) و نیز مهاتما گاندی (رهبر وقت و ناجی هندوستان) شاهی برای این حقیقت است.

این شخصیت بزرگ که زادگاهش مبارکه، خاستگاهش اصفهان و عرصه اقداماتش جهانی بوده است، تربیت یافته محضر اعلام بزرگی همچون شیخ عبدالکریم حایری یزدی، سید محمد باقر درچه ای، آخوندکاشی، شهید مدرس و... است که با تألیف حدود ۵۰ جلد کتاب ارزشمند، نمونه عالمی جامع و مجاهدی ستر است.

اکنون شهرستان مبارکه و استان اصفهان افتخار دارد که به پاس زحمات

توانفرسای این عالم گرانقدر، کنگره‌ای در جهت تجلیل از فداکاری‌های این مصلح مجهول‌القدر و معرفی اوبه نسل جدید برگزار کند. باشد که بخشی از حق این عالم روشن بین و بزرگوار ادا گردد.

در پایان از سعی و تلاش و کوشش جناب آقای رحیم قاسمی که در تصحیح کتاب شجره مبارکه و همچنین دانشور فرزانه حجة الاسلام رضا مختاری مدیر محترم موسسه کتابشناسی شیعه و همکاران ارجمندشان آقایان محسن صادقی و سید محمد حسینی و نادر برقی که در امر انتشار این کتاب گرانسنگ همت نموده اند و همچنین از جناب آقای علیرضا اسلامی فردیبر محترم کنگره بزرگداشت شهید آیه الله سید محمد علی مبارکه ای نیز برای پیگیری‌ها و تلاش وافرشان در خصوص انتشار مجدد این کتاب تقدیر و تشکر می‌کنم.

اول ذی حجه ۱۴۴۰

۱۳۹۸/۵/۱۲

سید مهدی موسوی

امام جمعه و رئیس شورای فرهنگ عمومی

شهرستان مبارکه

مقدمه دبیرکنگره بزرگداشت آیه الله سید محمد علی مبارکه ای رحمته الله

بِسْمِ اللَّهِ

قال رسول الله ﷺ: العلماء ورثة الأنبياء.

یکی از علمای عامل که شخصیت و سیره علمی و عملی او همواره مورد توجه و اعجاب اهل نظر بوده است عالم ربانی و مجتهد عظیم الشان، خطیب توانا و خوش فکر، نویسنده فاضل و پرتلاش، ادیب و شاعر گرانمایه، مصلح متفکر جهان اسلام، ابوالمعالی آیه الله حاج سید محمد علی مبارکه ای (رضوان الله علیه) است.

شخصیتی که از نظر رتبه علمی والا، برفقه و اصول چیره، با فلسفه و عرفان همدم، با رجال و درایه آشنا، به علم اخلاق آراسته. به شب زنده داری و توسل به معصومین علیهم السلام مانوس. به شناخت مشکلات اجتماع آگاه، به ضرورت اتحاد شیعه و سنی واقف و در یک جمله دردهای اساسی امت اسلام را خوب درک کرده و برای درمان آن هم راه حل داشت. او با سفر به اقصی نقاط گیتی، تجربه ها آموخت و سالیانی از زندگی کوتاهش را در نوشتن کتاب در حوزه های دینی، فرهنگی و ادبی صرف نمود، این عالم عامل همچنین در مبارزه با فرق ضاله بویژه بهائیت و احمد کسروی، با منبرهای افشاگرانه خود، گوی سبقت را از دیگران ربود. این عالم زمان شناس که دشمنانه زمانه خویش را به خوبی شناخته

بود در اواخر دوره قاجار و دوران هراس انگیز رضاخانی با زبان و بیان نافذش به ترویج معارف دینی و افشاگری بر علیه ظلم و استبداد پرداخت و در این راه از دستگاه طاغوت و دوستان جاهل، محرومیتها و زخم زبانها به جان خرید ولی هیچگاه هراسی به خود راه نداد. این شخصیت را باید از نوشتن و شناخت، با دوران زندگی پرتلاطم و سراسر مجاهده او آشنا شد و زمینه های رشد وی را ریشه یابی کرد.

اکنون که در هفتاد و سومین سال فقدان شهادت گونه این فقیه مجاهد، با مدد الهی و همیاری و همکاری خانواده ایشان و مسئولین بزرگوار شهرستان مبارکه و استان اصفهان، مقرر گردیده است کنگره بزرگداشت این شخصیت ارزنده در نیمه دوم سال جاری برگزار گردد، شاهد انتشار کتاب ارزشمند "شجره مبارکه" - حاوی خاطرات و زندگی نامه خودنوشت ایشان از تولد تا پایان سفر هندی و حجاز - هستیم.

در پایان جا دارد از سعی و تلاش جناب آقای رحیم قاسمی که در تصحیح کتاب و همچنین همت والای دانشمند فرزانه حجة الاسلام رضا مختاری مدیر محترم موسسه کتابشناسی شیعه و همکاران ارجمندشان آقایان محسن صادقی و سید محمد حسینی که در امر تدوین و انتشار این کتاب گرانسنگ همت نموده اند تقدیر و تشکر نمایم.

اول ذی حجه ۱۴۴۰

۱۳۹۸/۵/۱۲ ش

علیرضا اسلامی فر

دبیر کنگره ملی آیه الله مبارکه ای

بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين،
 والصلاة والسلام على سيدنا ونبينا أفضل الخلائق أجمعين
 وعلى وصيه علي أمير المؤمنين وعلى الأئمة المعصومين من آل
 الطيبين الطاهرين ولا سيما الإمام المهدي الذي يملأ الأرض قسطاً وعدلاً.

مؤلف کتاب حاضر، خطیب توانا و عالم خوشفکر و پرتلاش مرحوم حاج سید
 محمد علی مبارکه ای رحمته الله علیه (۱۳۱۶ - ۱۳۶۵ ق = ۱۳۲۵ ش) از دانشمندی است
 که مجهول القدر و مغمور الذکر مانده و بیشتر آثارش هنوز منتشر نشده است.

این عالم ربّانی دست پرورده حوزۀ پررونق اصفهان در حدود یکصد سال
 پیش است، هر چند مدتی در حوزه های دیگر از جمله قم و مشهد و تهران درس
 خوانده است. ولی عمده تحصیل و شکل گیری شخصیت او نزد علمای
 اصفهان و در آن حوزه بابرکت و بانشاط بوده است. حضور چند ساله در خدمت
 علمای وارسته و نامدار آن روزگار و حشر و نشر و استفاده از محضر بزرگانی
 چون حضرات آیات ابوالمجدد شیخ محمد رضا نجفی مسجد شاهی، سید
 ابوالقاسم دهکردی، شهید سید حسن مدرّس و آخوند کاشی از او شخصیتی

جامع، فهمیده و منتقد و دلسوز جامعه دینی و حوزه ها ساخت.

علاوه بر اینها سفر به کشورهای مختلف و دیدار با مردم و عالمان آن کشورها و اطلاع از اوضاع و احوال جهان بر بصیرت و تیزبینی او افزوده است. وی در آغاز کتابش ثمرات العلوم می گوید:

آنچه نویسنده این کتاب در سیاحت های خود در ممالک دنیا از چین و هند و ژاپون و روسیه و تبت و صیام [= سیام = تایلند] و کشمیر و افغانستان و ایران و عراق عرب و فلسطین و سوریا و ترکیه و حجاز و یمن و مصر و حبشه و اندلس و مراکش و فرانسه و برلن و لندن و ایتالیا و قسمتهای دیگر از اورپا از بعضی از غرایب و عجایب و وقایع مهم مشاهده نموده، متفرقاً در این اوراق به یادگار گذاشته.

وی علاوه بر تألیف، به وعظ و خطابه اشتغال داشت و در زمره خطیبان و منبریان طراز اول اصفهان بوده، و مورد غضب ایادی طاغوت رضاخان واقع شد و در سال ۱۳۵۸ ق دستگیر و زندانی شد و حدود نه ماه در زندان به سر برد.

چنانکه گفته شد تاکنون فقط آثار محدودی از این بزرگوار در دهها سال پیش منتشر شده از جمله: ۱. صراط المستقیم یا نماز در اسلام (چاپ ۱۳۶۵ ق)؛ ۲. منهج القویم (۱۳۶۵ ق)؛ ۳. کشف المهلکات در سموم مسکرات، (با تقریظ حضرات آیات ملا محمد حسین فشارکی و میرسید علی نجف آبادی)؛ ۴. سرادق دوشیزگان و سعادت ایرانیان در وجوب حجاب و نقاب؛ ۵. تحصیل الثمن فی حدیث حب الوطن (با تقریظ مرحوم استاد محمود شهابی)؛ ۶. نور القدسی؛ ۷. نور الأنوار؛ ۸. پیام مبارکه ای به سوی کسروی.

کتاب حاضر زندگی نامه خودنوشت مؤلف یا خاطرات مبارکه ای موسوم به

شجره مبارکه است که بسیار شیوا و جذاب و عبرت‌آموز و شبیه سیاحت شرق آیه‌الله آقاجفی قوچانی است و نخست بار به سال ۱۳۹۳ به مناسبت هفتادمین سال درگذشت مرحوم مبارکه‌ای همراه باگزیده دانشوران و رجال اصفهان به همت مؤسسه کتاب‌شناسی شیعه منتشر شد و اینک به مناسبت همایش بزرگداشت ایشان به طور مستقل با تجدید نظر و اضافاتی منتشر می‌شود.

این کتاب سرشار از نکات آموزنده و هشداردهنده و از بهترین درسها برای روحانیان است. می‌توان دیدگاههای منتقدی مطلع و دلسوز و حامی روحانیت را در آن یافت. هرچند ممکن است برخی دیدگاههای وی قابل قبول همگان نباشد یا برخی سخنانش تند و جسورانه به نظر آید. در لابه‌لای این کتاب و نیز مقدمه مصحح که در پی می‌آید پاره‌ای از افکار و اندیشه‌هایش درج شده است.

از جمله قسمتهای جذاب خاطرات مبارکه‌ای یا سرگذشت خودنوشت وی، دیدار وی با گاندی در سفر هند و مناظره وی با عالم وهابی در مسجد الحرام، و پاره‌ای از بخشهای دیگر خاطرات سفر حج و اشاره به ریشه‌های مشکلات مسلمانان و دخالت دولت استعمارگر انگلیس در سرنوشت مسلمانان و نقش این دولت در تقویت وهابیت و گزارش قحطی اصفهان است.

بیفزاییم که شجره مبارکه یا خاطرات مبارکه‌ای قسمتهای دیگری هم داشته است، ولی آنچه در اختیار ما قرار گرفت همین مقداری است که در این کتاب چاپ شده است.

در اینجا لازم می‌دانم از فرزند برومند مؤلف جناب آقای دکتر سیدکمال الدین صفائی که آثار ارجمند پدر بزرگوار خود را از دستبرد حوادث حفظ کرده و آنها را برای تصحیح و نشر در اختیار مصحح این کتاب نهاده‌اند و نیز

از مصحح محترم کتاب، فاضل مکرم جناب مستطاب آقای رحیم قاسمی؛ و همکارانم در مؤسسه کتاب شناسی شیعه که برای به سامان رسیدن آن تلاش بسیار کردند بویژه حضرات حجج اسلام آقایان سید ابوالحسن علوی، شیخ علی فاضلی، محسن صادقی، شجاعت حسین رضوی، محمدرضا خادمیان، سید محمد حسینی و نیز جناب آقای نادر برقی که غلطگیری و صفحه آرایی آن را بر عهده داشتند، تشکر کنم.

همچنین از حضرت حجة الإسلام جناب مستطاب آقای سید مهدی موسوی امام جمعه محترم شهرستان مبارکه و جناب آقای علیرضا اسلامی فر دبیر کنگره آیه الله مبارکه ای، که برای چاپ و انتشار این کتاب همکاری کرده اند، تشکر می کنم.

«دَعُوهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَخَيِّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ وَأَخِرْ دَعْوَهُمْ أَنْ يَحْمَدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»^۱.

قم مقدس

۲۵ ذی قعدة ۱۴۴۰

برابر با ۱۳۹۸/۵/۶

مدیر مؤسسه کتاب شناسی شیعه

رضا مختاری